

Dossier van de maand: Erfopvolging – Weigering van de bank om de fondsen vrij te geven overeenkomstig de instructies van de notaris rekening houdend met het bestaan van een geschil tussen erfgenamen

1. UW KLACHT

Uw klacht betreft het nalatenschapsdossier van uw moeder.

Uw moeder is overleden in 2023.

Op 7 maart 2024 stelde Notaris N. de akte van erfopvolging op. Op 18 maart 2024 bezorgde notaris N. aan de bank het attest van erfopvolging met heldere instructies dienaangaande en het verzoek met u in contact te treden rond de vereffening en verdeling. Dat bleef zonder enig gevolg.

Op 22 maart 2024 vermeldde de bank dat zij de vereffening niet wou voltrekken zonder het akkoord van uw vader en zus. *“De bank kan niet te goeder trouw overgaan tot de vrijgave van de tegoeden op instructie van mijnheer X alleen. Voor de bank zullen alle erfgenamen (beide kinderen) hun vereffeningsinstructies moeten bezorgen.”*

Beiden zijn nochtans volledig onterfd. Uw zus is uitsluitend reservatair erfgenaam.

Op 28 maart 2024 herhaalde de notaris zijn standpunt en wees hij de bank erop dat zij wettelijk verplicht is de vereffening volgens haar instructies uit te voeren.

Op 5 april 2024 herhaalde de bank haar standpunt, andermaal op de volstrekt onwettige grond. *“Vermits de bank geïnformeerd werd over onenigheid tussen de erfgenamen die onzekerheid en/of betwisting met zich meebrengt over de erfrechtelijke devolutie zoals aangegeven in het attest van erfopvolging, kan de bank niet te goeder trouw overgaan tot de vrijgave van de tegoeden op instructie van mijnheer X alleen. De bank heeft de gezamenlijke instructies nodig van alle erfgenamen (= de kinderen); alle erfgenamen dienen bijgevolg hun akkoord te bevestigen met de vereffeningsinstructies.”*

Op 17 april 2024 stuurde uw raadsman de bank een schrijven om haar erop te wijzen dat haar zienswijze strijdig is met de gereviseerde erfeniswet en zij haar standpunt moet herzien.

Op 3 mei 2024 bevestigde de bank dat zij bij haar standpunt blijft.

Op 7 mei 2024 diende u een klacht in bij de klachtendienst van de bank. Op 30 mei 2024 kreeg u te horen dat de bank haar eerder vooropgestelde deadline niet zou halen. De bank schoof ditmaal 7 juli 2024 als deadline naar voor, niet één maar twee volle maanden nadat u uw klacht had ingediend. U vindt dit onacceptabel.

Uw moeder is nu meer dan een jaar geleden overleden. De akte van erfopvolging is al maanden geleden opgemaakt en de bank heeft reeds maanden de tijd gehad om de zaak te bekijken en haar standpunt in lijn te brengen met de wettelijke bepalingen ter zake. Dat is niet gebeurd. Zelfs op de klacht die u bij de bank aanhangig heeft gemaakt, kreeg u geen antwoord binnen een redelijke termijn.

U vraagt dat Ombudsfín de bank op haar wettelijke verplichtingen wijst. Het gaat niet op dat grootbanken de wet naast zich neerleggen en misbruik maken van hun machtspositie om gelden die hen niet rechtmatig toebehoren langer dan nodig te blokkeren.

2. STANDPUNT VAN DE BANK

U betwist de beslissing van de bank om niet te kunnen ingaan op de gevraagde vereffening van het nalatenschapsdossier op basis van de overgemaakte documenten.

Via testament worden reservataire erfgenamen uitgesloten. De betrokken dienst kan echter niet ingaan op de gevraagde verdeling omdat het akkoord van alle erfgenamen niet werd overgemaakt. Bovendien vraagt de notaris ook de overboeking van alle betrokken banktegoeden. Als bank dient het akkoord van alle betrokken partijen te worden bekomen voor een vrijgave.

Het eerder bevestigde standpunt van de bank blijft behouden. Hiervoor verwijst de bank naar de verplichting van de bank conform art. 4.59 van het Burgerlijk Wetboek (BW).

Artikel 4.59, §6 BW bepaalt onder welke voorwaarden de bank bevrijdend kan overgaan tot betaling van de tegoeden van de erflater. Er wordt hierin o.a. uitdrukkelijk voorzien dat de bank te goeder trouw moet zijn, zoals dit voorheen ook vereist was onder artikel 1240bis oud BW.

Vermits de bank geïnformeerd werd over onenigheid tussen de erfgenamen die onzekerheid en/of betwisting met zich meebrengt over de erfrechtelijke devolutie zoals aangegeven in het attest van erfopvolging, kan de bank niet te goeder trouw overgaan tot de vrijgave van de tegoeden op alleen uw instructie. De bank heeft de gezamenlijke instructies nodig van alle erfgenamen; alle erfgenamen dienen bijgevolg hun akkoord te bevestigen met de vereffeningsovereenkomsten.

3. ONS ADVIES

Uw klacht betreft de weigerig vanwege de bank tot vrijgave van de tegoeden van uw moeder, die op 00/00/2023 overleden is.

Wat de vrijgave van tegoeden in het kader van een nalatenschapsdossier betreft, is artikel 1240bis OBW relevant. Deze bepaling staat in het nieuw BW opgenomen in artikel 4.59:

“Behoudens andersluidende wettelijke bepaling, is de betaling van tegoeden van de erflater bevrijdend, indien de schuldenaar daar te goeder trouw toe overgaat, ofwel aan of op instructie van de personen die in de akte of het attest van erfopvolging zijn aangewezen als degene die op deze tegoeden gerechtigd zijn, ofwel aan of op instructie van een gerechtsmandataris.”

Deze bepaling betreft het bevrijdend vrijgeven van tegoeden van de overledene. Dit kan uitsluitend gebeuren op verzoek van de personen die in de akte of het attest van erfopvolging zijn aangewezen als degenen die op deze tegoeden gerechtigd zijn, ofwel aan of op instructie van een gerechtsmandataris.

Gebeurt de vrijgave daarentegen niet volgens de voorwaarden in artikel 4.59 NBW en dus niet op instructie van de juiste personen, dan zal deze in principe niet bevrijdend zijn. Dit betekent dat de bank dan eigenlijk niet bevrijd is van haar verplichting betrokken bedrag uit te betalen aan de erfgenamen en dus gedwongen kan worden dit bedrag een tweede keer uit te betalen. Wij begrijpen dan ook dat de bank dit nalatenschapsdossier met enige voorzichtigheid behandelt.

U heeft ons een kopie bezorgd van de akte en van het attest van erfopvolging, beiden opgemaakt door notaris N., respectievelijk op 7 en 18 maart 2024. De akte van erfopvolging bevat volgende informatie betreffende het testament van uw moeder:

Dat de erflater bij authentiek testament gedikteerd voor ondergetekende notaris X te A. op 00/00/00, geregistreerd op het Kantoor X., op 00/00/00, register X Boek 000, Blad 000, Vak 0000, als volgt over haar nalatenschap heeft beschikt:

"Ik herroep en doe teniet alle vorige testamente en beschikkingen van uiterste wil inzake mijn vermogen.

Ik ontnem mijn echtgenoot, de heer Y, geboren te Y., van wie ik sinds xxxx officieel gescheiden leef en tegen wie ik de vordering tot echtscheiding heb ingeleid bij verzoekschrift neergelegd op xxx, alle rechten op mijn nalatenschap, in toepassing van artikel 4.147, §4 van het Burgerlijk Wetboek.

Ik stel aan als mijn enige algemene legataris van mijn ganse nalatenschap, mijn zoon, de heer X, geboren te X, thans wonende te X.

Voorgaande alinea impliceert tevens, hetgeen ik ook uitdrukkelijk wens, dat ik niet alleen mijn echtgenoot, maar ook mijn dochter, mevrouw Z, geboren te Z, thans wonende te Z alle rechten op mijn nalatenschap ontnem. (...)."

Wat de vaststelling van de erfgenamen betreft, voorziet de akte van erfopvolging het volgende:

Vaststelling van de erfgenamen

Dat aan de hand van het mij, notaris voorgelegde 2 onderhandse verklaringen gedateerd op 00/00/00 blijkt dat de algemene legataris, tevens zoon van de erflater, de heer X, voornoemd, en de dochter van de erflater, mevrouw Z de erfkeuze hebben uitgeoefend in de zin dat zij beiden de nalatenschap van de erflater zuiver hebben aanvaard, en zij aldus beiden de hoedanigheid van erfgenaam heeft.

Dat - gelet op het bovenstaande en overeenkomstig artikel 4.150 van het Burgerlijk Wetboek - alle goederen die deel uitmaken van de nalatenschap van de erflater in natura en in volle eigendom zijn toegekomen aan de algemene legataris, zijnde de zoon van de erflater, de heer X, voornoemd, die ertoe gehouden is de vordering tot inkorting van de dochter van de erflater, mevrouw X, voornoemd (ten belope van de waarde van een/vierde in volle eigendom van de rekenboedel) te betalen.

Dat de heer X, voornoemd, bijgevolg alleen en met uitsluiting van alle anderen gerechtigd is om alle rechten en vorderingen uit te oefenen die afhangen of kunnen afhangen van de nalatenschap, en om alle sommen en waarden die deel uitmaken van bovengenoemde nalatenschap op te eisen en te ontvangen, zowel het kapitaal als de interesten, en daarvoor geldig kwijting te verlenen.

De akte van erfopvolging voorziet dus dat er twee erfgenamen zijn, met name uzelf en uw zus, mevrouw Z. Verder staat duidelijk in de akte vermeld dat alle goederen die deel uitmaken van de nalatenschap in natura en in volle eigendom toekomen aan u en dat u gehouden bent de vordering tot inkorting van uw zus te betalen. De akte van erfopvolging voorziet uitdrukkelijk dat u alleen en met uitsluiting van alle anderen gerechtigd bent om de rechten en vorderingen uit te oefenen die afhangen of kunnen afhangen van de nalatenschap en om alle sommen en waarden die deel uitmaken van de nalatenschap op te eisen en te ontvangen en daarvoor geldige kwijting te verlenen. Hieruit kan worden afgeleid dat u zich alleen tot de bank kan richten om de vrijgave van de tegoeden te eisen.

Ondanks het vermelde in de akte van erfopvolging weigert de bank de tegoeden van de overledene louter en alleen op uw instructie vrij te geven.

Er zijn enkele zaken die dit nalatenschapsdossier bijzonder complex maken:

- Uw zus heeft als reservataire erfgename een vordering tot inkorting ingesteld. Hierdoor heeft zij recht op $\frac{1}{4}$ van de tegoeden in de nalatenschap. In principe dient dit echter geen probleem te vormen, aangezien artikel 4.150 NBW duidelijk voorziet dat de inkorting in waarde gebeurt:

Art. 4.150. Inkorting in principe in waarde

De giften die het beschikbaar deel overschrijden, kunnen na het openvallen van de nalatenschap tot dat beschikbaar deel ingekort worden.

Niettegenstaande elk andersluidend beding, en behoudens voor de in artikel 4.147, § 2, bedoelde reserve, geschiedt de inkorting enkel in waarde. Zij kan evenwel in natura geschieden op vraag van de begiftigde.

De giften die enkel voor het vruchtgebruik moeten worden ingekort maar die betrekking hebben op andere goederen dan die welke worden bedoeld in artikel 4.147, § 2, worden eveneens ingekort in waarde. De vergoeding voor de inkorting is gelijk aan de gekapitaliseerde waarde van dit vruchtgebruik op de dag van het overlijden; ze wordt berekend door de bepaling van artikel 4.64 naar analogie toe te passen.

In afwijking van het tweede lid geschiedt de inkorting in volle of blote eigendom van legaten in natura wanneer de begiftigde geen erfgenaam is.

De bank is op de hoogte van de onenigheid tussen u en uw zus. Om deze reden besluit de bank dit nalatenschapsdossier met enige voorzichtigheid te behandelen. De bank vraagt dat beide erfgenamen hun vereffeningsinstructies bezorgen. Wij zijn het niet eens met het argument van uw advocaat dat uw zus geen erfgenaam zou zijn. Desondanks voorziet de akte van erfopvolging dat de handtekening van uw zus formeel niet vereist is.

- Verschillende rekeningen betreffen rekeningen in onverdeeldheid tussen de overledene en uw vader, de heer Y.
- Wij zijn op de hoogte van de lopende gerechtelijke procedure waarbij uw vader de eigenheid van bepaalde gelden in de nalatenschap betwist. Dit betekent dus dat betwist wordt dat bepaalde tegoeden al dan niet tot de nalatenschap zouden behoren.

Blijkbaar liet uw vader geen beslag leggen op bepaalde rekeningen bij de bank. Volgens u bestaat er geen betwisting over de rekeningen bij deze bank. Dit lijkt echter niet zeker en het is onzeker wat de rechtbank hierover gaat beslissen. Het spreekt voor zich dat de bank niet kan overgaan tot de vrijgave van bepaalde tegoeden zolang het niet zeker is of deze al dan niet tot de nalatenschap behoren.

Deze verschillende elementen duiden erop dat er duidelijk een geschil bestaat tussen de erfgenamen enerzijds en over de samenstelling van de nalatenschap anderzijds. Aangezien de bank op de hoogte is van deze geschillen, begrijpen wij de bank zich zeer voorzichtig opstelt in dit nalatenschapsdossier.

Wat het geschil met uw vader betreft, moet volgens Ombudsfin het definitief worden van de uitspraak van de rechtbank over dit geschil (geen beroep of andere rechtsmiddel meer mogelijk) afgewacht worden.

Hoewel wij dus zeker begrip hebben voor uw klacht, moeten wij dus besluiten dat wij begrijpen dat de bank dit nalatenschapsdossier met de nodige voorzichtigheid behandelt en de tegoeden voorlopig niet vrijgeeft louter en alleen op uw instructie.

Hoogachtend.